TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Mẹ - chút nắng ấm giữa miền hư không

ISSN: 2734-9195 16:05 13/05/2026

Giữa dòng đời vô thường, khi mọi danh lợi rồi sẽ tan thành hư không thì tình mẹ chính là điểm tựa cuối cùng, là hơi ấm duy nhất đủ sức sưởi ấm lòng người qua mọi mùa đông giá rét.

*Cảm nhận khi đọc "**Mẹ** là chút nắng cuối đông" của nhà thơ, nhà giáo Trịnh Đình Bích.*

Chiều qua, nhận được tập thơ "Lối về", món quà quý nhà thơ, nhà giáo Trịnh Đình Bích gửi tặng, tôi ngồi chậm rãi đọc rồi bỗng khựng lại khi gặp bài thơ "Mẹ là chút nắng cuối đông" bởi những hình tượng ẩn dụ vừa lạ vừa quen, nơi "cái nắng cuối đông" mỏng manh lại trở thành biểu tượng bất diệt cho hơi ấm tình mẫu tử.

Bài thơ không chỉ là tiếng lòng hiếu nghĩa mà còn là một khoảng lặng đầy chiêm nghiệm về lẽ vô thường và giá trị của sự hiện diện - một thông điệp nhân văn mà tác giả đã chắt chiu gửi gắm qua từng nhịp thở của chữ nghĩa.



Hình mang tính minh họa. Nguồn: Internet

Mẹ là chút nắng cuối đông

Ai tin rằng cái nắng cuối mùa đông

Đủ làm ấm, để em hồng đôi má

Mấy ai nghĩ yếu mềm như tàu lá

Mà lạt mềm gói chặt cái bên trong.

Ai tin rằng cái nắng cuối mùa đông

Nhè nhẹ lắm như một làn hơi thở

Mẹ ra sưởi, mẹ ngồi trên bậu cửa

Mà liêu xiêu khi con ở xa về.

Không còn nồng như cái nắng hè kia

Không yếu đuối trong mưa phùn ẩm ướt

Mẹ ngồi đó là con còn có được

Sưởi ấm lòng dù chỉ nắng mùa đông.

Ừ! Biết rằng tất cả sẽ hư không

Chỉ xin giữ trong hồn hình bóng mẹ

Cao như núi, và rộng nào bằng bể

Xin vo tròn trong một chữ tình con.

Trịnh Đình Bích

Ngay từ khổ đầu bài thơ, nhà thơ sử dụng cấu trúc nghi vấn (Ai tin rằng... Mấy ai nghĩ...) như một lời khẳng định về **chân lý** không thể chối cãi: Sự mềm mỏng, nhẫn nại và bao dung luôn có sức mạnh giữ gìn tình yêu và gắn kết lòng người một cách bền bỉ:

“Ai tin rằng cái nắng cuối mùa đông

Đủ làm ấm, để em hồng đôi má

Mấy ai nghĩ yếu mềm như tàu lá

Mà lạt mềm gói chặt cái bên trong”.

Mở đầu bằng “cái nắng cuối mùa đông”, một thứ nắng mỏng manh, dịu ngọt nhưng lại "đủ làm ấm" “hồng đôi má” người thương. Rồi tiếp đến mượn cái vẻ mỏng manh “yếu mềm như tàu lá” để nói về khả năng "gói chặt cái bên trong", minh chứng cho sức mạnh tiềm ẩn bên trong vẻ ngoài mong manh của người phụ nữ: Lấy sự dịu dàng để gắn kết và gìn giữ những điều trân quý.

Cái hay của khổ thơ không nằm ở sự cầu kỳ chữ nghĩa mà ở cái tình chân thật, ở ẩn dụ cho tình yêu và sự tử tế của “cái nắng cuối mùa đông” và “lạt mềm gói chặt”, “vừa đủ” để thấu cảm và sưởi ấm lòng người. Đọc thơ mà thấy hiện lên một triết lý sống đầy bản lĩnh, khi sự “yếu mềm” không còn là yếu đuối, mà chính là sợi dây thắt chặt nghĩa tình, khiến người đọc phải suy ngẫm sâu xa về sức mạnh của tình yêu và lòng nhân ái.

Nối tiếp mạch **cảm xúc** ấy, những câu thơ tiếp theo ở khổ thơ thứ 2 không nằm ở chữ nghĩa bóng bẩy mà nằm ở sự mộc mạc và thấm đẫm tình mẫu tử:

“Ai tin rằng cái nắng cuối mùa đông

Nhè nhẹ lắm như một làn hơi thở

Mẹ ra sưởi, mẹ ngồi trên bậu cửa

Mà liêu xiêu khi con ở xa về”.

Trịnh Đình Bích đã dùng “cái nắng cuối mùa đông" mỏng manh, yếu ớt như "làn hơi thở" để ví von sức khỏe của Mẹ anh (của người già) như hơi thở nhẹ bẫng, có thể tan biến bất cứ lúc nào. Đọc những câu chữ ấy người đọc chùng lòng lại bởi sự lo lắng thầm lặng thường trực trong suy nghĩ của người con. Hình ảnh "mẹ ngồi trên bậu cửa" thì quá quen thuộc, quá nhiều người viết rồi nhưng “Mẹ ra sưởi” nắng không chỉ cho ấm người, cho bớt nỗi cô đơn mà còn vì thương nhớ con, vì đang mong đợi bóng dáng con sớm về nhà lại là hình ảnh Mẹ rất riêng của nhà thơ Trịnh Đình Bích.

Hai chữ "liêu xiêu" ở câu “Mà liêu xiêu khi con ở xa về” như cơn bùng nổ của cảm xúc, của **hạnh phúc**, đã diễn tả trọn vẹn tình yêu cả đời Mẹ dành cho con và sự lo lắng của người con nhận ra mẹ đã già lắm rồi, đã mỏng manh như "nắng cuối mùa đông." Sự tương phản giữa cái tĩnh lặng, chậm chạp ở ba câu đầu với cái vội vã, run rẩy ở câu cuối khổ thơ làm người đọc thấy nhoi nhói lòng.

Tiếp đến khổ thơ thứ 3, hình ảnh Mẹ được nhà thơ Trịnh Đình Bích tạc bằng những câu chữ không cầu kỳ ước lệ nhưng lại rất cẩn trọng trong việc chắt chiu từng ngữ nghĩa:

“Không còn nồng như cái nắng hè kia

Không yếu đuối trong mưa phùn ẩm ướt

Mẹ ngồi đó là con còn có được

Sưởi ấm lòng dù chỉ nắng mùa đông”.

Không nằm ở sự so sánh cao siêu, ở những hình ảnh ước lệ mà nằm ở cái tâm thế tri ân đặt Mẹ cao hơn tất cả các quy luật của thời tiết. Nắng hè có thể “nồng”, mưa phùn có thể “ẩm ướt” nhưng sự hiện diện của Mẹ mới là hoàn hảo nhất. Câu thơ "Mẹ ngồi đó là con còn có được" chính là **linh hồn** của cả đoạn thơ, cả bài thơ, là một sự khẳng định đầy sức nặng. Hai chữ "còn có" đọc lên nghe mộc mạc, giản đơn nhưng lại chứa đựng cả một niềm hạnh phúc. Ở cái tuổi mà thời gian đã nhuốm màu lên tóc mẹ thì việc thấy mẹ vẫn "ngồi đó" khỏe mạnh và bình yên chính là một báu vật mà người con đang còn được sở hữu.

Hình ảnh "nắng mùa đông" ở câu “Sưởi ấm lòng dù chỉ nắng mùa đông” là một ẩn dụ tuyệt đẹp. Nhà thơ, nhà giáo Trịnh Đình Bích đã khéo léo đồng nhất hình ảnh Mẹ với cái "nắng mùa đông", cái nắng dịu ngọt và quý báu của mùa đông lạnh giá nhưng đủ sức mạnh "sưởi ấm lòng" người con sau những bôn ba vì đó là hơi ấm của tình Mẹ.

Rồi tiếp đến khổ thơ cuối bài, diễn tả một tâm thế sống, một triết lý nhân sinh sâu sắc của tình mẫu tử:

“Ừ! Biết rằng tất cả sẽ hư không

Chỉ xin giữ trong hồn hình bóng mẹ

Cao như núi, và rộng nào bằng bể

Xin vo tròn trong một chữ tình con”.

Tiếng “Ừ” trong câu “Ừ! Biết rằng tất cả sẽ hư không” tưởng là lời bình thản của sự **giác ngộ** nhưng sao đọc lên lại nghe trĩu nặng đến vậy. Biết đó là lẽ vô thường của cuộc đời, rồi “tất cả sẽ hư không”, mọi danh lợi, phù hoa rồi cũng tan thành mây khói, nhưng giữa cái hư không mênh mông ấy, nhà thơ cúi đầu trầm khẩn: “Chỉ xin giữ trong hồn hình bóng mẹ”, “Xin vo tròn trong một chữ tình con”. Chữ “vo tròn”ở đây thật sâu sắc, gợi lên sự nâng niu, cẩn trọng, sự mềm mại, tinh khiết với khát khao mãnh liệt được lưu giữ tình Mẹ tròn đầy, không góc cạnh, không thể sứt mẻ trong trái tim mình.

Khép lại “Mẹ là chút nắng cuối đông”, người đọc không thấy những câu chữ cầu kỳ, cũng không thấy “thủ pháp ôn nghèo kể khổ” cuộc đời của mẹ như khá nhiều nhà thơ cố tận dụng để “vay mượn” sự đồng cảm của người đọc mà chỉ thấy một tâm hồn hiếu thảo của người con đang nghiêng mình trước bóng dáng hao gầy của Mẹ.

Qua hình ảnh "cái nắng cuối mùa đông" hay sợi "lạt mềm" dung dị, người đọc nhận ra một thông điệp vĩnh cửu: Giữa dòng đời vô thường, khi mọi danh lợi rồi sẽ tan thành hư không thì tình mẹ chính là điểm tựa cuối cùng, là hơi ấm duy nhất đủ sức sưởi ấm lòng người qua mọi mùa đông giá rét.

Bài thơ không chỉ là tiếng lòng của riêng nhà thơ, nhà giáo Trịnh Đình Bích mà còn là lời nhắc nhở nhẹ nhàng nhưng thấm thía cho mỗi chúng ta: Hãy biết nâng niu và "vo tròn" hạnh phúc khi vẫn còn được thấy mẹ "ngồi đó", bởi đó chính là báu vật quý giá nhất mà đời người có thể sở hữu.

Tác giả: **Đặng Xuân Xuyến**

Hà Nội, chiều 08 tháng 05 năm 2026